

Hjertestarteren på Henrik Schakows (billedet) mur startede en sand bølge af hjertestartere på øen. Foto: Emil Færch

Langeland vil redde liv – når ingen andre gør det

I Danmark er chancen for at overleve et hjertestop lille. Men på Langeland vil folket ikke acceptere, at personer dør af hjertestop, og har derfor igangsat et hjertestarterprojekt

Af Emil Færch

I Danmark dør 90 % af de personer, der får et hjertestop udenfor hospital. Men på Langeland vil de ikke finde sig i at skulle dø, mens de venter på ambulancen. Derfor har lokalbefolkningen taget sagen i egen hånd og har siden 2007 stiftet lokale hjertestarterforeninger og indkøbt hjertestartere i stor stil.

Lang ventetid

Fra Langelandsbroen starter og til Sygehuset i Svendborg er der godt 18 km. Hver 3. ambulance bruger mere end femten minutter på at nå frem. I de fjerneste egne af øen kan det tage over tyve minutter. Men genoplivning af en person med hjertestop skal startes indenfor få minutter. Blandt andet derfor har Langelands indbyggere på eget initiativ rustet sig til at kunne genoplive personer med hjertestop.

90 hjertestartere

Fra den første hjertestarterforening blev stiftet i Skrøbelev/Torpe i 2008 er det gået stærkt. I dag har Langeland over 30 lokale hjertestarterforeninger samlet i paraplyorganisationen, Langelands Hjertestarterforening. Tilsammen råder de over 90 hjertestartere, og har nået målet om, at der ikke må være mere end 2 km til en hjertestarter. Over 1100 medlemmer har taget et 12 timers førstehjælpskursus for egen regning, og 165 frivillige akuthjælpere er klar til at rykke ud og iværksætte genoplivning med hjertestarter, når de får et opkald fra vagtcentralen om, at der er hjertestop på øen.

En blev til mange

Det hele startede i 2007 til en sommerfest i landsbyen, Skrøbelev, hvor beboerne besluttede, at de skulle have en hjertestarter.

”Jeg tror, at vi var 30 husstande, og 85 pct. sagde ja til det her. Og så hængte vi den første op herude på muren.” Fortæller Henrik Schakow, der lagde mur til den første hjertestarter.

”Der gik ikke lang tid, så kom der en mand nede fra Torpe, som også gerne ville deltage i det her. Han kom simpelthen og lagde pengene til én og sagde, at sådan én skal vi også have nede ved min søns maskinstation,” siger Henrik Schakow.

I starten af 2008 havde Langeland så to frit tilgængelige hjertestartere, og Skrøbelev/Torpe Hjertestarterforening så dagens lys.

Rygtet spredtes hurtigt, og snart var flere hjertestarterforeninger en realitet. Formanden i Skrøbelev/Torpe Hjertestarterforening, Henrik Schakow, der til dagligt arbejder som falckredder, hjalp de nye foreninger i gang. Han er også initiativtager til og formand i Langelands Hjertestarterforening.

Stadig plads til forbedring

Selvom Langelands Hjertestarterforening på kort tid er nået langt, har projektet endnu ikke været den store succes, hvad angår at redde liv. Ni gange har en hjertestarter været i brug, to har overlevet, men den ene med alvorlige mén.

”De foreløbige resultater fra Langeland viser, at det tager for lang tid at få førstehjælperne frem,” siger Finn Lund Henriksen, der er Klinisk lektor i kardiologi på Syddansk Universitet og

Overlæge på hjertemedicinsk afd. B, Odense Universitetshospital. Når en hjertestarter på Langeland har været i brug, bliver den kørt ind til ham, hvor han så samler data fra hjertestarteren.

”Der er lange responstider, og derfor er et avanceret tilkaldesystem, som får førstehjælperne hurtigere frem, det, der skal til for at skabe nogle gode resultater,” siger han.

Derfor har Henrik Schakow også, i samarbejde med blandt andre Finn Lund Henriksen, startet firmaet First AED, der netop udbyder et system, der skal sikre, at de frivillige akuthjælpere når hurtigt frem.

Finn Lund Henriksen støtter op om det privatfinansierede projekt. Han regner ikke med, at det offentlige kan gøre det nødvendige for at redde liv.

”Jeg tror, at vi skal nå frem til en erkendelse af, at vi selv har et ansvar, fordi ellers bliver det ikke til noget,” siger han.

Landsdækkende problem

Inspireret af Langeland er der også begyndt at dukke hjertestarterforeninger op andre steder, som fx i Dragør og Rørvig.

I 2010 var kun 10 % af de omkring 3500 danskere, der hvert år rammes af hjertestop, i live efter 30 dage, viser tal fra Dansk Hjertestopregister. Det er flere end de 4 %, der overlevede i 2001, men det er slet ikke nok, hvis man spørger Dansk Råd for Genoplivning.

”Overlevelsen kan bringes op fra 10 %. Det er ikke urealistisk at tro, at den kan blive meget højere. Den kan blive fordoblet eller tredoblet. Der er masser af menneskeliv, der kan reddes på den måde,” siger overlæge på Rigshospitalet, Torsten Lauritsen, der er formand for Dansk Råd for Genoplivning.

Sundhedsstyrelsen udgav i november en rapport om hjertestartere med anbefalinger til, hvordan de bør benyttes. Rapporten hævder, at hvis der gives stød med en hjertestarter indenfor tre minutter, kan 74 % overleve uden mén. Men chancen, for at en hjertestarter når frem indenfor de kritiske første fem minutter, er meget lille.

I Danmark har vi 15.000 hjertestartere, anslås det i hjertestarterrapporten. Men heraf er det kun 5243, der i skrivende stund er registreret i TrykFondens hjertestarterregister, hjertestarter.dk, som vagtcentralen bruger til at se, hvor den nærmeste hjertestarter er, når en person ringer 1-1-2 ved hjertestop. Af de godt 5000 registrerede hjertestartere er flere placeret indendørs i virksomheder, kontorer og idrætshaller, hvor de ikke er tilgængelige efter lukketid. Derfor anbefaler Sundhedsstyrelsen i rapporten, at alle hjertestartere hænger frit tilgængeligt døgnet rundt og registreres på hjertestarter.dk. Det har fra start været et krav for hjertestarterne i Langelands Hjertestarterforening, hvor de har trukket på Henrik Schakows erfaringer som falckredder.

I foreningen har de ikke tænkt sig at vente på, at myndighederne gør noget, selvom Henrik Schakow gerne ser, at projektet bliver landsdækkende, men med offentlige midler.

”Jeg mener faktisk, at det er en opgave som staten – altså den store pengekasse – skulle tage sig af,” siger Henrik Schakow.

Start med førstehjælp

Men hjertestartere løser ikke alt. Danskerne skal også lære at give basal genoplivning.

I 44 % af hjertestoptilfældene i 2010, har vidner givet hjertelungeredning inden ambulancens ankomst, viser tallene fra Dansk Hjertestopregister. Det er væsentlig flere end i 2001, hvor det kun var 20 %. Men det fortæller samtidig, at der i over halvdelen af hjertestoptilfældene ikke har været nogen, der forsøgte at genoplive personen. Det vil Dansk Råd for Genoplivning have lavet om på.

”Folk skal uddannes. De skal tage et kursus i, hvordan de giver basal genoplivning. Så er folk heller ikke så bange for at gøre noget, fordi flere tør gøre noget, når de har haft et kursus,” siger Torsten Lauritsen, formand for Dansk Råd for Genoplivning.

”Det kræver en stor interesse i befolkningen, men så sandelig også information om det, så folk bliver konstant bevågne omkring det her. Og så kræver det en stor kommunal- og regionalpolitisk interesse for, at det her skal ske,” siger Torsten Lauritsen. Han peger på folkeskolerne og ungdomsuddannelserne som et godt sted at sætte ind med obligatorisk førstehjælpsuddannelse.

Liselott Blixt, sundhedsordfører i Dansk Folkeparti, er enig i det synspunkt. Hun er langt fra tilfreds med, at så få overlever.

”Først og fremmest mener jeg, at det er noget alle skoler skal forpligtige sig til. Vi har jo lavet en lov om, at de skal gøre det, de lever bare ikke op til det. Man skal selvfølgelig også have nogle opfølgingskurser, så det er på mange af vores uddannelsesinstitutioner, at man skal sikre, at vi får lært førstehjælp,” siger Liselott Blixt.

Også i Socialdemokratiet er man opmærksom på problemet. Sundhedsordfører, Sophie Hæstorp Andersen er enig i, at skolerne er et godt sted at starte.

”Vi skal sikre os, at man tidligere begynder at lære førstehjælp i folkeskolen. Det er noget af det vi arbejder på,” siger Sophie Hæstorp Andersen. Hun erkender, at politikerne har et ansvar for, at flere skal overleve, men bifalder samtidig private initiativer.

”Jeg synes, det er godt, at der overalt i Danmark er folk, der laver akutgrupper eller hjertestartsgrupper, som har til formål enten at oplære folk i hjertemassage eller i brugen af hjertestartere. Kun sådan kan vi redde flere liv,” siger Sophie Hæstorp Andersen, der gerne vil være med til at sætte nogle af Sundhedsstyrelsens anbefalinger i værk ved fx at lave en aftale med kommunerne under forårets forhandlinger om økonomien.

Men indtil videre må problemet løses i de enkelte kommuner og regioner, ligesom det fortsat er nødvendigt med private initiativer. En større national indsats ligger i hvert fald ikke lige for.

”Selvfølgelig er det noget, der bør løftes nationalt også, og det gør vi med den her rapport, samt en netop afholdt konference for interessenter på genoplivningsområdet, som Sundhedsstyrelsen har stået for, og vi er jo en del af Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Så på den måde kan man sige, at disse er eksempler på nationale måder at løfte det her på,” siger Niels Moth Christiansen, fuldmægtig i Sundhedsstyrelsen.